

Postavenie všeobecného praktického lekárstva v SR – slová kontra činy

V efektívne fungujúcom zdravotníctve krajín Európskej únie je ambulancia lekára primárnej starostlivosti miestom priameho vstupu občana do systému zdravotnej starostlivosti, jeho prvého kontaktu so zdravotníctvom. V SR ju tvorí všeobecný lekár pre deti a dorast, všeobecný lekár pre dospelých – VLD. V dobe postupujúcej špecializácie až fragmentácie medicíny, neustále komplikovanejšej infraštruktúre zdravotníctva, vykonáva VLD stále dôležitejšiu a potrebnjšiu funkciu koordinátora a integrátora zdravotníckych služieb. Pôsobí ako „gate keeper“, ktorý manažuje postup pacienta v systéme zdravotníctva, usmerňuje názor na to, aká starostlivosť mu má byť poskytnutá. Bráni drobeniu zdravotnej starostlivosti, nadužívaniu pomocných vyšetrení i neprimeraným nárokom na odborné a zdravotným stavom pacienta neodôvodnené konzultácie, hospitalizácie. Má na zreteli celú osobnosť chorého, životnú históriu a prostredie, v ktorom žije („historia aegroti“), je správcom zdravotnej dokumentácie občana.

V našich podmienkach sprevádza realizáciu odporúčaní WHO o manažérskej úlohe všeobecného lekára dichotómia prehlásení a činov. Na jednej strane programové vyhlásenia vlády, verbálne prejavy tlmočiacie podporu VLD, na druhej strane reálny svet zdravotnej starostlivosti, vyhlášok Ministerstva zdravotníctva, metodických opatrení, preskripčných obmedzení a podobne, ktoré tento trend popierajú. V odbornej i laickej verejnosti občas dehonestujúco rezonuje „obvodák“, očakávanie zažitého rozsahu služieb, poslušného vykonávania pokynov. Príkladom môžu byť zo strany špeciálnej ambulantnej starostlivosti „odporúčané“ a v ambulancii VLD vykonávané odbory biologického materiálu, i keď je odborné zrejme – ten, kto potrebuje výsledky laboratórneho vyšetrenia k starostlivosti o pacienta, je povinný ich vykonať, na základe úhrady zdravotných poisťovní.

Akútnym je opakovane prezentovaný a doteraz neriešený problém vysokého veku VLD. Ak chceme zabrániť kolapsu siete, je nevyhnutné určiť počty chýbajúcich všeobecných lekárov a perspektívu ich výchovy podľa krajov, uskutočniť zmeny vo vzdelávaní na lekárske fakultách, v špecializačnej príprave, v kontinuálnom medicínskom vzdelávaní. Ohrozením sa stal rozpad siete okresných odborníkov, školiteľov. Závažným o to viac, že odbor VLD nemá zázemie vytvorené sieťou lôžkových zariadení. Nedostatočná atraktivita všeobecného lekárstva sa skrýva i v podmienkach práce, financovaní dlhodobo bez navýšenia, neakceptovaní samozrejmych výkonov zo strany zdravotných poisťovní, ako je EKG, tlakový Holter a pod. Ak má VLD plniť funkciu manažéra zdravotnej starostlivosti dôstojne a v plnom rozsahu, nemôžeme si zatvárať oči pred vlastnými nedostatkami – kvalita zdravotnej starostlivosti, compliance ku guideline, prístup k pacientovi. K účasti na celospoločenských programoch je dôležitá motivácia – granty Európskej únie, výkon pre zdravotné poisťovne, vykazovanie bez zvýšenej administrácie. Chýbajú indikátory kvality zodpovedajúce realite praxe a cieľu, vychádzajúce z auditu. Problémom je i spolupráca VLD, špeciálnej ambulantnej starostlivosti, nemocníc, poznamenáva ju nedostatok odborných kontaktov v regióne, chýba neformálna výmena informácií, regionálny stavovský život. Výsledkom je „chronická obštrukčná nekomunikačná choroba vo vzťahoch“, dezorientujúca pacienta.

Skúsenosti po novembri 1990 ukazujú, že pre efektívne fungovanie zdravotnej starostlivosti je nevyhnutné prijať koncepciu zdravotníckeho a sociálneho systému naprieč politickým spektrom, konsenzom, bez zásadných systémových, personálnych a ďalších zmien pri politických turbulenciách, ktoré zneistujú už i tak dezorientovanú laickú i odbornú verejnosť. Súčasťou by mali byť jednoznačné vyjadrenia riadiacich štruktúr o koncepcii postavenej na nezastupiteľnom mieste všeobecného lekárstva v duchu odporúčaní WHO (ale i vývoja v Európskej únii) o vzájomne sa dopĺňujúcich úlohách primárnej ambulantnej starostlivosti, špeciálnej ambulantnej starostlivosti, nemocníc s poliklinikami v hierarchii zdravotníctva. Nevyhnutnosťou je podoprieť tento trend efektívnymi zákonnými ustanoveniami a vykonávacími predpismi, zmenami vo vzdelávaní, vrátane cieleného budovania plnej dôvery k primárnej ambulantnej starostlivosti zo strany laickej verejnosti, ale i jej prestíže v očiach zdravotníckych pracovníkov.

prof. MUDr. Ján Gajdošík, PhD.

hlavný odborník MZ SR pre všeobecné lekárstvo
člen redakčnej rady odborného časopisu VIA PRACTICA
gajdosik@nz.psg.sk

Via Practica

Ročník 8, 2011, číslo 4, vychádza 6-krát ročne

Vychádza v spolupráci s:

- Slovenská spoločnosť všeobecného praktického lekárstva SLS
- Slovenská asociácia aterosklerózy

Predseda redakčnej rady:

MUDr. Ľuboš Drgoňa, CSc.

Redakčná rada:

doc. MUDr. Viliam Dobiáš, CSc.
MUDr. Ľubomíra Fábryová, PhD.
doc. MUDr. Štefan Farský, CSc., FESC
prof. MUDr. Ján Gajdošík, PhD.
prof. MUDr. Vasil Hricák, PhD., FESC
doc. MUDr. Martin Hrubisko, PhD.
MUDr. Jozef Jakuš
MUDr. Eva Jurgová, PhD.
JUDr. MUDr. Peter Kováč, PhD.
MUDr. Peter Lipták
MUDr. Eva Máderová, CSc.
MUDr. Peter Marko, MPH
prof. MUDr. Peter Mitro, PhD.
MUDr. Imrich Mucska
prof. MUDr. Juraj Payer, CSc.
MUDr. Darina Sedláková, MPH
MUDr. Júlia Stracenská
doc. MUDr. Peter Špalek, CSc.

Kontrola autodidaktických testov:

MUDr. Jozef Kalužay, PhD.

Vydavateľ:

SOLEN, s.r.o., Bratislava

SOLEN
MEDICAL EDUCATION

Adresa redakcie:

SOLEN, s.r.o., Lovinského 16, 811 04 Bratislava
tel.: 02/5465 1386, fax.: 02/5465 1384
redakcia@solen.sk, www.solen.sk

Redaktorka časopisu:

Magdaléna Žiaková, 02/5465 1380, 0911 904 599,
ziakova@solen.sk

Šéfredaktor vydavateľstva:

Mgr. Roman Jazudek, jazudek@solen.sk

Grafická úprava, sadzba:

4P HOME DTP – Danka Pohodová, Bratislava,
0903 970 680, pdanka@chello.sk

Obchodné oddelenie:

Renáta Kajanovičová, 02/54650647
kajanovicova@solen.sk

Predplatné na rok 2011:

Cena predplatného za 6 čísel na rok 2011 je 18 € (542,27 Sk, konverzný kurz 30,126 SKK/1 EUR).
Časopis si môžete objednať na www.solen.sk,
e-mailom: predplatne@solen.sk, faxom: 02/ 5465 1384,
tel.: 02/5465 0649.

Všetky publikované články prechádzajú recenziou.

Registrácia MK SR pod číslom EV 3578/09

ISSN 1336-4790

Časopis je indexovaný v Bibliographia Medica Slovaca (BMS).
Citácie sú spracované v CiBaMed.

Citačný index: Via pract.

Vydavateľstvo SOLEN, s.r.o., má výhradné právo na preberanie a publikáciu článkov z časopisov Interní medicína pro praxi a ďalších časopisov vydavateľstva SOLEN, s.r.o., ČR. Akákoľvek časť obsahu alebo článku nesmie byť kopírovaná alebo inak rozmnožovaná s cieľom ďalšieho šírenia akýmkoľvek spôsobom a v akejkoľvek forme bez písomného súhlasu vydavateľstva SOLEN, s.r.o., ako vlastníka autorských práv.

Vydavateľ nenesie zodpovednosť za údaje a názory autorov jednotlivých článkov či inzerátov.